

154. bökönyi Beck Pál (okirati előfordulása: 1775-1827) * Ratkó, 1758. márc. 3. † Debrecen, 1827. márc. 27.; temetve: Téglás, 1827. ápr. 2.

A Szlovák Evangélikus Egyház segítségével sikerült hat évnyi kutatás után megtalálnom Beck Pál születési helyét és idejét. (2010.05.04., Miroslava Mikleticova, Foreign Relations Department General Bishop's Office Evangelical Church of the Augsburg Confession in Slovakia) Szüleiére vonatkozóan a következő forrásra támaszkodtam leginkább: Gabrielis Nagy Frusta 3. MSS. SecXIX.; OSZK Oct.Lat 399 okirat. Eszerint anyja és anyai nagyanyja személyazonosságát Bökönyben (és Téglás) 1819.02.10. napján kelt anyakönyvi kivonattal igazolta (véltetően császári és királyi kamarási kinevezésekor). Anyja születési bejegyzése azonban eltér az igazolásban olvasottaktól. Az említett irat szerint az igazolás „*Probat cum exactru matricula bökönyiensis.*” Feltételezem, hogy a gyülekezet lelkipásztora adott ki igazolást megfelelő bizonyítékok után, hogy anyja és anyai nagyanyja kik voltak, különös tekintettel arra, hogy az említettek biztosan nem Bökönyben vagy Téglás) születtek. Anyja vonatkozásában később az egyenesági Beck leszármazó Tisza István emlékkönyv elkészülésekor gróf Tisza Lajos (leszármazó) és gróf Degenfeld-Schonburg József (rokon) a fentemlített okirattal egyező tájékoztatást adott az emlékkönyv szerzőjének. Ugyancsak a tanulmány elkészültekor Radvánszky Kálmán (leszármazó) adott olyan tájékoztatást, miszerint Beck Pál ősei Beck Kristóf, Rudolf (?) voltak, akik elprédálták az atyai örökségüket és elszegényedtek. Véltetően család elbeszélés állhat az információ mögött, mivel semmilyen más forrás ezt az állítást nem erősíti meg.

Alsó iskoláit állítólag Tokajban végezte.

Egyes források szerint 1775-ben alapította az első tanyát a későbbi Bogárházán (ma Kálmánháza), ez azonban nem valószínű, hiszen ekkor még csak 17 éves volt.

Állítólag a bécsújhelyi Mária Terézia Katonai Akadémia növendéke volt (az érintett 1775-1786 közötti időszakban lehetett volna növendék, azonban biztosat nem lehet tudni, mert nincsen anyakönyv róla, a korábbi időszak anyakönyvei elvesztek). Emellett jogi, mérnöki és politikai tanulmányokat folytatott, ami után különféle ispánságokban, elsősorban Zemplén vármegyében dolgozik, majd előbbre jut, és a Teleki illetve Haller grófok nagyváradi királyi biztosoknál alkalmazták.

1776-ban a Tisza Karádnál lévő kanyarulat-átmetszési tervét készítette el Beck András, a térképet Beck Pál írta le. (Ekkor még csak 18 éves!)

1777. márciusában mint Zemplén vármegyei küldött a küldöttség tagjaival (Kazinczy Ferencsel, Szirmay Tamás tanácsossal, Bernáth Ferenc adószedővel, pankotai Jósa Lászlóval és Kazinczy nagybátyjával) Albert lengyel királyi hercegnél, Mária Terézia vejénél járt.

1779-ben elkészítette első önálló és fennmaradt térképét Erdőbényéről.

1779-ben zászlótartó az Eszterházy Antal gyalogezredben, és a porosz-osztrák háborúban szolgált.

Hősies magatartása hozzájárult, hogy később bécsi kancelláriai fogalmazói állást kapott.

1782-ben ő készítette Hajdúböszörmény térképét.

1783-ban földmérő, aláírása fennmaradt a Hajdúkerület által megrendelt felmérés során készült (Hajdú)Szoboszlót ábrázoló térkép, mint „*Pauli Bek per georgium király juratum geometram.*” Ugyancsak fennmaradt Hajdúnánás és Vámospércs határának térképe is tőle.

1783-ból fennmaradt Bodrogkeresztúrt ábrázoló térképe.

1784-ben (?) alapító tagja lesz „*Az erényes világpolgárhoz*” címzett miskolci rózsakeresztes páholyak Török Lajossal, Vay Józseffel (szabolcsi alispán), Ragályi Istvánnal (borsodi alispán), Fáy Barnával (borsodi főjegyző), Óváry Lászlóval (földbirtokos), Török Józseffel (debreceni kerületi tábla elnöke), Puky Andrással, Major Zsigmonddal (zempléni főjegyző), Kail Jánossal (miskolci gyógyszerész). A páholy 1784.01.16-án Kazinczy Ferencet is a tagjává fogadta.

1787.10.06. napján fordult fogalmazói állásért a következő kérelemmel:

Niczky Kristóf országbíró, Helytartótanács elnöke részére

Excellenciás Uram, Gróf Úr!

Bátorkodom kegyelmes uramat alázatosan kérni, hogy gondoljon rám kegyesen, amikor a méltóságos magyar királyi helytartótanácsnál betöltendő fogalmazói állásról szó esik.

Úgy gondolom, hogy rendelkezem az ehhez szükséges politikai és jogi ismeretekkel.

A német, latin, magyar és szlovák nyelvet oly mértékig ismerem, hogy bármelyiken tudnék írott szöveget fogalmazni.

Ezen kívül az úrbéri szabályozás alkalmával különböző megyékben, és a hajdúvárásokban az én vezetésem alatt folyt a földmérés, és bizonyos vízügyi jelentéseket is küldtem a méltóságos királyi helytartótanácsnak.

A nagyváradi kerületi királyi biztos mellett mint regisztrátor (pecsétőr, hitelesítő a kiadóhivatalban) dolgoztam, s itt szereztem gyakorlatot a politikai kérdések elintézésére terén.*

Jelenlegi helyemen is, melyet acturius-ként (titkár) töltök be a nagyváradi kerület földmérési felügyelő bizottságánál, sikerült kivívnom feljebbvalóim elégedettségét törhetetlen buzgalmmal.

*Maradok őszinte tisztelettel
kegyelmed alázatos szolgája*

Bek Pál

Buda, 1787. október 6.

/fordította: Tuza Csilla/

* szó szerint politikai manipulációkat ír!

A kérelemből kiderül, hogy nyelvekben jártas volt (magyar, német, tót, latin), és hogy korábban az adminisztrációban dolgozott. Különösen fontos az, hogy a kérvényében elismeri, hogy jártas a politikai manipulációkban, ettől érthetőbbé is válik a későbbi pályája. Az állást egyébként megkapta.

1787-1789 között a Helytartótanács tisztségviselője.

1789.02.11. napján Budán a Magyar Helyhatóság fogalmazója. Ekkor folyamodik gróf Pálffyhoz bécsi udvari fogalmazói állásért, melyet el is nyert II. Józseftől. A folyamodványt február 16-án Zichy Károly válaszolt meg, Beck Pált ügyes és szorgalmas embernek jelölve. A kérvény jóváhagyásáig Budán tartózkodott, továbbra is helytartótanácsi fogalmazóként. A fogalmazói esküt 1789.10.01.-én tette le. II. Józseftől származó megbízás alapján mérte fel a tiszántúli királyi birtokokat.

A források szerint 1789-ben igazolja nemességét egy Beke nevű őstől, ennek nyomát azonban nem találtam, sem itthon, sem a Bécsi Állami Levéltárban, ettől azonban valamely iratcsomóban elfeküdhet még ez az irat. Siebmacher gyűjteményében sincs konkrét adat arra vonatkozóan, hogy nemességét mikor nyerte. A gyűjteményben az olvasható, hogy egy őse kapta a nemességet, aki (valószínűleg) I. József idején vándorolt be Magyarországra. Ez az adat ellentmond a „Beke” nevű őstől való eredeztetésnek, melyről Dessewffy József és Kazinczy Ferenc is említést tesz levelezésében (lásd később).

Siebmacher által adott szöveg:

„ Wappen: In B. über n. Meereswellen schreitend. Ein g. löwe, in der erhobenen Rechten einen Krummsäbel haltend; vor d. Löwen, ein sinkender, nach rechts geneigter Anker. Donation auf Bököny im Szabolcsér Comitate, für Paul v. Bekk, welcher unter K. Josef nach Ungarn kam u. als k. k. Kämmerer ec. verstab. – Dieses Geschlecht erlosch mit der einzigen Tochter des Obengenannten.“

Fennmaradt az 1789.04.29-én kelt levele a Helytartótanácsához, melyben 8 nap szabadságot kért május 9-ével kezdődően. Igen valószínű, hogy ez már a későbbiekben leírt nemesi szervezkedéssel lehetett összefüggésben. A szabadságot május 1-én megadták neki, kérve, hogy ezt a számvevőhivatalban jelentse. Ezután egy igen érdekes és történelmileg jelentős eseménysorozat egyik kulcsfigurájaként tevékenykedett, melynek eredményeként a Habsburg-ház trónfosztását érthették volna el a szereplők: II. József (1741-1790) 1765-től német-római császár, 1780-tól magyar és cseh király volt, akinek az uralkodásával kapcsolatban a magyar nemesség 1789-re igen elégedetlenné vált. A nemesség vezetői a porosz király irányába kezdtek mozgolódni, hogy az lépjen közbe a török kormánynál, hogy amennyiben egy újabb török megszállás érné Magyarországot, a törökök emberségesen fognak bánni a magyarokkal. 1789.03.28.-án Jacobi (porosz ügyvivő, később porosz követ) kérte a porosz királyt, hogy az kérje meg a török kormányt, hogy az röpcédulákat terjesszen Magyarországon, amelyben biztosítják a magyarokat arról, hogy a török célja az, hogy Magyarországot felszabadítsa II. József uralma alól. (a levelek nagy részét, és a kémet elfogták, így II. József pontosan tudta, hogy milyen szervezkedés van folyamatban). Néhány magyar nemes arra is kérte Jacobit, hogy járjon el a porosz királynál, hogy az küldjön egy hadtestet, amelyhez majd csatlakozhatnak a magyar csapatok. Jacobi azt válaszolta, hogy a porosz király nem szíthat Ausztria ellen felkelést, azonban azt is megírta, hogy a porosz király nagyon szereti a magyarokat, és segítségükre lesz. Nem véletlen tehát, hogy II. Frigyes Vilmos (1744-1797) - aki 1786 óta volt porosz király- 1789.04.10.-én utasította Hertzberg minisztert, hogy titokban vizsgálja meg a Brandenburg-háznak a magyar trónöröklésére vonatkozó igényeit megalapozó genealógiai kutatásokat. Mindezt akkor tette, amikor egyértelművé vált, hogy a politikai, hadi és gazdasági helyzet igen kedvezően alakult Poroszország javára Magyarország tekintetében. (II. József gyenge külpolitikája, rossz hadvezetése, gazdasági tartalékok kiapadása, áradások, a törökökkel fellépő veszély erősödése, osztrák adósságnak a hatalmas mértéke Magyarország felé, gróf Esterházy eltávolítása az Államtanácsból stb.)

Az előzmények után a magyar nemesség előterjesztést küldött Berlinbe címzett nélkül, névtelenül és dátum nélkül, azonban a szövegezésből egyértelmű, hogy a küldemény Hertzberg miniszterhez volt címezve, akit Európában a porosz politika irányítójaként ismert mindenki. A levélhez csatolták a porosz királyhoz írt levelet, mely 43 oldalon azt a logikát követte, hogy egyrészt II. József bel- és külpolitikája a környező államokra veszélyt jelent, másrészt megsértette az imaginárius alkotmányt, így rá nem vonatkoztak az 1687-es és az 1723-as örökösödést biztosító törvények, és II. József megsértette a koronázási hitlevélnek és a koronázási eskünek a szabályait, harmadrészt az uralkodása tele van alkotmányellenes intézkedéssel. Az irat 87 pontban sorolta fel a jogsértéseket! Az irat a porosz királyhoz és a szász-weimari hercegnek íródott, és itt is kérték egy hadtest Magyarországra történő megküldését. Miután a porosz király megkapta az iratot, 1789. nyarán megkezdődtek a titkos tárgyalások közte és a magyar nemesség között, melyben vezető szerepet játszott Beck Pál, aki *Harrer von Aachen álnév alatt borkereskedőként utazott át a határokon ekkor és később is.*

Beck Pál 1789.08.21-én kelt levelében sürgős üzleti ügyei miatt 3 hét szabadságot kért a Helytartótanácsától. Augusztus 21-én Budáról indult és (biztosan) augusztus 30-án Spaaban találkozott Hompesch Károllyal (1740? -Windsor, 1812 magyar politikus, aki később osztrák, német katonatiszt lett, végül angol tábornok volt. Tevékeny részt vett a magyar nemesek II. József ellen irányuló összeesküvésében. Letartóztatták, kiutasították.). Hompesch ezen a napon adott neki ajánlólevelet Karl August szász-weimari herceghez, akit a nemesség üzenetével felkeresett. Mivel 1789.09.03. napján kinevezték udvari fogalmazóvá, így már ilyen pozícióban mutatkozhatott be. *Az összeesküvés célja az lett volna, hogy II. József helyett a szász-weimari herceget tegyék meg magyar királynak.* 1789.10.01. napján letette a fogalmazói esküt, majd Bécsben Semsey András udvari tanácsossal került kapcsolatba, aki az összeesküvés egyik fő szervezője volt.

1789.10.10.-én Jacobi tájékoztatta a porosz királyt, hogy a magyarok meghatalmazottat küldenek majd hozzá. Október 28. napján a porosz király sajátkezü levelében kért Beck Pál kapcsolatairól hivatalos jelentést, és Jacobit ráállította ez ügyre, elkülönítve a jelentéseit más ügyvivők jelentéseitől. November 7-én Jacobi tájékoztatta a porosz királyt, hogy Beck Pál „jóképmű fialember”, aki megfelelő megbízó-

levéllel és okiratokkal rendelkeznek. Beck Pál november közepén érkezett Berlinbe, és a porosz király titkos kihallgatáson fogadta, ahol jelen volt von Bischoffswerder ezredes, a király hadsegédje, aki feljegyzéseket készített a szász-weimari herceg részére. A kihallgatáson a porosz király elmondta, hogy hadtestet kíván küldeni a magyar határra, háborút szándékozik indítani II. József ellen. Beck Pál elmondta, hogy a magyar nemzet a porosz királytól várja, hogy magyar királyt állítson. A jelenlévők megegyeztek Karl August szász-weimari herceg személyében! (nagyon érdekesnek tartom, hogy egy fiatal magyar köznemes a porosz királlyal titkos tárgyaláson egyezkedik és „dönt” Magyarország jövőbeli királyának személyéről) A tárgyalásai során minden bizonnyal – szükségszerűen – találkozott Johann Wolfgang von Goethe-vel (1749-1832), a világirodalom egyik legnagyobb költőjével, aki a szász-weimari herceg legfőbb titkos tanácsosa volt.

- A tárgyalás után Beck Pál Magyarországra jött a hírekkel, hogy a megbízóival történő tárgyalást követően majd visszatérjen Jacobihoz Potsdamba. Minden rendbenlévőnek látszott, azonban az összehangolás problémái miatt elmaradt a decemberre kitűzött tárgyalása a porosz királlyal. Jacobival sem tudott decemberben tárgyalni, mert a bécsi rendőrség szigorúan figyeeltette, végül 1790.01.01.-én tudtak találkozni, ahol tudatták egymással, hogy semmi nem változott a szándékokban. Egy hónapon belül újra felkereste Jacobit Beck Pál és sürgetni kezdte arra tekintettel, hogy a megbízói Magyarországon azt gondolják, hogy II. József utóbbi időben tapasztalható engedékenysége a porosz készülődéstől való félelem miatt következett be. Jacobi ekkor már óvatosabb volt, és elmondta, hogy úgy ítélik meg, hogy II. József magatartásában és intézkedéseiben bekövetkezett változás a helyzetet megváltoztatta.
- A helyzet élessé vált, Anglia és Hollandia (két tengeri hatalom) irányában is folytak a tárgyalások egy 1790. évi tavaszi háború ügyében II. József ellen, azonban ekkor váratlan és az ügy tekintetében végzetes fordulat következett be. A 48 éves II. József egészsége megrendült, és 1790.01.26.-án visszavonta a rendeleteit (kivéve: a türelmi, - jobbágy,- és az alsópapságot támogató rendeletek), ezzel visszaállította az 1780. évi állapotokat, majd a koronát is visszaillesztették Magyarországra. Mindezek hatalmas lelkesedést váltottak ki Magyarországon, majd pedig mikor február 20-án meghalt II. József, a helyzet teljesen megváltozott az összeesküvés számára, hiszen minden körülmény II. Lipót, az új uralkodó intézkedéseitől függött ettől kezdve. A magyarok is érezték ezt, és kérték a porosz királyt, hogy most ne tegyen ajánlatot a magyar trónra, nehogy ez egy megegyezés gátja legyen. Ezután is eljárta még Beck Pál, és biztosította a porosz királyt, hogy a magyarok számítanak rá, és ekkor is jelezte, hogy Angliának a háborúba történő bevonásán továbbra is dolgoznak a magyarok. Nem sokkal később már arról tájékoztatta Jacobit, hogy Magyarországon (a porosz habozást látva) úgy látják, hogy Poroszország és Ausztria kiegyezik a magyarok felett, melynek az lehet a következménye, hogy Hertzberg miniszter az összeesküvők névsorát kiadja Ausztriának, így a listán lévőkön Ausztria bosszút állhat. A porosz király még ekkor is azt válaszolta, hogy épp a sereg toborzására készül és a lovasságot már összevonta Sziléziában. Mivel a beavatkozás elmaradt, Beck Pál tájékoztatta Jacobit, hogy Magyarországon már úgy gondolják, hogy a magyarok csak a porosz politika eszközei. A porosz király még 1790.06.02.-án is azt közölte, hogy a magyarok számíthatnak rá. Eközben a magyar országgyűlésben a köznemesség előkészítette a poroszok által elfogadott követeléseiket a magyar alkotmány porosz garanciájára vonatkozóan, mely az alsótábla támogatását bírta. Beck Pál valószínűleg ekkor került szoros kapcsolatba ócsai Balogh Péterrel, aki később az ő „személyazonosságát” igazolta (lásd.: 1811.01.16.).
- Az ügy II. Lipót intézkedései és a porosz habozás miatt végül kudarcba fulladt. II. Lipót és tanácsadói soha nem beszéltek arról nyilvánosan, hogy mindvégig jórészt ismerték a magyar-porosz terveket. Beck Pál szerepe az ügyben igen érdekes kérdéseket vet fel a jakobinus mozgalommal kapcsolatos megtorlásokból való kimaradásámiatt (lásd.: ott).
- Valószínűleg Bécsben lehetnek még olyan iratok, melyek hiteles fordítás után még jobban érthetőbbé tudnák tenni, mi is történt 1789-1790 évben Beck Pállal. (Ajánlott irodalom: Preussen, Weimar und die ungarische Königskrone von: Robert Gragger –Berlin und Leipzig, 1923; vagy Benda Kálmán munkái a magyar jakobinusokkal kapcsolatban.)

A fenti izgalmas időszakból egy különleges magánlevelet sikerült találnom a lőcsei levéltárban, melyet Beck Pál Horváth-Stansith Imrének (+1801), Szepes vármegye alispánjának, királyi tanácsosnak írt:

Nagyságos és kegyelmes tanácsos úr, nekem nagy jó uram!

Húgom részére, aki atyánkfiának, Várady Jánosnak gyámsága alatt áll, aki egyben örökségét is kezeli, az elmúlt öt évben ellátását, és egyéb szükségleteit sajátomból fedeztem. Most pedig a toporci plébános arról értesít, hogy húgom elhagyta férjét, azután Turóc megyébe ment Stj. asszonyhoz, atyánkfiához, ahol elég nehéz körülmények között volt, s velem közölte mind húgom, mind Stjavniczka asszony, hogy ama házasságot soha ne próbáljam rendbe hozni. A kezemet teljesen kivettem belőle, és nem látom, hogy akaratom és rendelkezésem ellenére hogyan lehetséges, hogy nekem ezzel még költségeim is vannak. Kérném tehát, hogy méltóságod közbenjárna Stiavniczka asszonynál, hogy velem szemben költséget ne támasszon, és ez irányban nekem ne legyen többé terhemre. Ha húgommal szemben jogos követelése lenne, úgy azt hiszem, ama költségeket húgomnak a Turóc megyében fekvő örökségéből kell kifizetnie. Ha pedig ama özvegy Stjavniczkiné szükség által szorongattatik, úgy kérjen tőlem egyéb címen valamit is, tiszteletből, amennyire csak tudom, megsegítem.

Ami kegyelmed házasságát illeti, minden tárgyában, nehézségében és eseményeiben változatlanul, és elfogadható feltételek mellett stabilizálható. Ami bizonyosan be is fog következni, csak méltóztasson kegyelmed nyugodtan viselkedni.

Maradok tisztelettel kegyelmed alázatos szolgája,

Bek Pál

Bécs, 1789. december 26.

/fordította: Tuza Csilla/

A levélből kiderül, hogy húga (vagy nővére) elhagyta a férjét. Toporc evangélikus anyakönyvében Vásárhelyi Miklós (Mátyás) és Beck Anna Mária házasságát 1787.01.08.-án megtaláltam (az adat szerepel a Daróczy gyűjtemény Vásárhelyi anyagában egy Görgey levéltárra hivatkozva), így szinte biztos, hogy erről a húgáról lehet szó, és nem a másik ismert leánytestvéréről, (Beck Paulina) aki 1790.11.18. napján címeres nemeslevelet kapott férjével, Haslinger Istvánnal, és gyermekeivel (Károly és József) együtt. Mivel anyjának volt egy Várady János nevű öccse aki 1812-ben halt meg, gyakorlatilag egyértelmű, hogy ez a nagybátyja volt a gyám. Visszatérve az 1787-es házassági bejegyzésre, érdekes adatot tartalmaz a szöveges beírás:

A becsületes és tanult ifjú Vasárhelyi Mihály, Mihályfalvi tanító és orgonista [kántor?] feleségül vette Beck Anna Máriát, az itteni néhai szolgának [esetleg segédtanító, templomszolga, lelkész?] lányát.

/fordította: Tuza Csilla/

A fentiek egyértelműen Beck Jánosra, a néhai toporci lelkészre utalnak. A Mihályfalvára utalás valószínűleg Gömörmihályfalva lehet. Mindenesetre a házasságból 1795-ben született Vásárhelyi Pál, a híres mérnök, tehát valahogy 1789-1794 között a házasságok kapcsolata rendeződött.

Kutatható számlaként tűnik az is, hogy a Stjavniczky családdal rokonság tételezhető fel ezáltal és az is, hogy egyértelmű, hogy a Beck családnak korábban Túróc megyében voltak birtokai, melyeket a Benyovszky, Marsovszky és Révay ősöktől származtathattak. A további kilenc, Horváth-Stansith Imréhez és más családtagokhoz írt levelei általában gazdasági-politikai jellegűek voltak, ezért ezekre itt nem térek ki.

Visszatérve a politikára, mivel végül elmaradtak a reformok, az ellenzéki köznemesség bázisán Martinovics Ignác létesített két szervezetet. A Reformátorok Társaságának tagjai a köznemeselek, a Szabadság és Egyenlőség Társaságának tagjai a radikálisok voltak, ezek együtt voltak a jakobinusok. Ez utóbbi társaságról a másik társaság nem tudott, mivel a jakobinusok a polgári átalakítást tervezték a nemesség szerepének kihagyásával. 1794 nyarán a szervezkedés vezetőit és egyes tagokat letartóztatták, és 53 vádlottból 18-at halálra ítélték. Beck Pálnak a jakobinus mozgalommal kapcsolatos szerepe túlságosan bonyolult, hogy behatóbban ismertessem. Annyi elmondható, hogy a titkos rendőrség figyeltette, és kapcsolatba hozta Szentmarjay Ferencsel, akit később a Vérmezőn lefejeztek. Mivel a megtorlásból kimaradt, kémkedéssel és hazaárulással vádolta néhány kortársa ekkor és még húsz-huszonöt év múltával is. Tényszerűen csak az állapítható meg, hogy az összeesküvés leleplezésekor Szabolcs megyében földeket mért fel, így kihagyták a Martinovics-féle összeesküvés összeesküvőinek a névsorából. A Jakobinusok elfogása után azt híresztelték róla, hogy egy alsó-ausztriai pék fia volt. A jakobinus mozgalom alatt barátai közé tartoztak pl.: Barcsay Ábrahám (1742-1806) magyar királyi testőr (és író), a klasszicista költészet alakja, és Pászthory Sándor (1749-1798) későbbi fiúmei kormányzó, jogász. Barcsay Ábrahám után nyomoztattak, 17 levele maradt fenn, melyekben a szereplőket nem saját nevükön nevezték, hanem pl. lefordították a neveket, így Barcsay levelezésében „Sütő Pál” valójában Beck Pál. (Gálos Rezső: Barcsay Ábrahám meghurcoltatása; Irodalomtörténeti Közlemények 1936. Vol. 46, 410 oldal)

Igen intenzív gazdasági életet élhetett, ezt bizonyítja az 1790-ből fennmaradt perirat, melyben Jankovics Katalin perelte, akinek a képviselőjében Ürményi Bernát és Majláth György, mint plenipotentiarius járt el. A megmaradt irat (Országos Levéltár, regesztázta Tuza Csilla) a Hétszemélyes Táblához fellebbezett perirat, mely szerint Beck Pál különböző időpontokban, különböző összegeket adott Jankovics Katalinnak, melyekről összesen hét váltót kapott, kamatok nélkül összesen kb. 9.000.-Ft (!) értékben. Ez volt az az összeg, amelyet be kívánt hajtani. A követelések fedezete Gyülevész/Gyüleviz/Gyülvész birtok volt. (Gyüleviz Zsira és Salamonfa között helyezkedett el, ma Zsira része.) Az iratból nem derül ki, hogyan, de maga a kancellár is -Majláth József (1737-1810)- „belekeveredett” az ügybe, Beck Pál támogatójaként. Utalni szeretnék arra, hogy amint azt Bárczay Annánál látni fogjuk, Bárczay Anna a Sopron vármegyei Girma (Küllő) birtokosa volt. Itt lehet a megoldása a kérdésnek, nagy valószínűséggel a kölcsönt nem kapta vissza Beck Pál, viszont a birtokot megszerezte, így lett szűkebb hazájától 450-500 kilométerre birtokos, mely birtokot aztán felesége örökölte. (Girma és Gyüleviz kb 20 kilométerre van egymástól.)

Időközben nemességének igazolásával is behatóan foglalkozott. Az 1790.04.17. napján Sátoraljaújhelyen tartott megyegyűlésen a 14. szám alatt tárgyalták Beck Pál kérelmét, mely a Beck Istvánra vonatkozó 1650. évi testimoniális (bizonyáglevél) kiadására vonatkozott. Az eredeti latin nyelvű szöveg a következő:

„Generosus Paulus Beck Testimoniales Anno 1650. Stephano Beck suo olim antenato elargitas in Archivo Cottus hujus repositus, in Authentico Transsumpto sibi exsedivi supplicat.”

Megj.: A IV. 2001/j. IV. 2001/c. Zemplén Vármegye Nemesi Közgyűlésének, Bizottmányának és Haynau-féle közigazgatásának iratai 1214-1850 (1898). Nemességi iratok – Acta Nobilitaria 1550-1849. törzsszámú állagban található Szirmay-féle Elenchus (lajstrom) a következő jelzetet adja meg a fenti szövegben hivatkozott 1650-es bizonyáglevélre: *„Bek Stephani super publicatione Armalium per Ferdinandum III.tium Regem Anno 1649., elargarum Testimoniales. Protoc. 8. pag. 985. 1650.*

Az anyag (mai fellelhetősége): Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Fióklevéltára (Zemplén Levéltára) IV. 2001/a. Zemplén Vármegye Nemesi Közgyűlésének, Bizottmányának és Haynau-féle közigazgatásának iratai 1214-1850 (1898). Közgyűlési és törvényszéki jegyzőkönyvek

1558-1786. Protocollum 8. 248. számú bejegyzés. 985-987. pp. Testimoniales Michaelis Markus et Stephani Bék de Nobilitatione. Latin nyelvű kéziratos fogalmazvány.

A három oldalas iratból csak az derül ki, hogy Bek István igazolta a 1649.10.10. napján szerzett címereslevelét (címeres!), a nyitrai püspök kézírásával. (Az a tény, hogy a nyitrai püspök írta-jegyezte a címereslevelet, nem jelent automatikusan nyitrai vagy közeli eredetet, mivel ebben az időben ez a jegyzés a nyitrai püspökre volt szignálva). A három oldalas közgyűlési jegyzőkönyvből sajnos semmi más nem derül ki, csak az, hogy a nemességet megosztva kapta Márkus Mihállyal. (Ilyen esetekben ezek általában unokatestvérek, unokaöccs-nagybácsi vagy sógorok szoktak lenni)

Megj.: Nem tudni, hogy az 1638-ban Abaúj vármegye által kihirdetett címeres nemeslevélnek van e köze a fentiekhez. Ezt az adományt Beck János, felesége és leányai, valamint Beke (!) István, Czikai Jakab és Dióssy Ferdinánd kapták III. Ferdinánd királytól. Minden valószínűség szerint Bek(e ?), Czikai és Dióssy a lányok férjei lehettek. Csoma a gyűjteményében Bak Jánosként említi, ami tévedés.

Mivel 1792-től kezdve egyértelművé vált, hogy az udvart támogatja, a magyar nemesek között népszerűtlen lett. 1792-ben adományként kapja Bökönnyt. Az adomány időpontja némileg ellentmond annak a közvélekedésnek, hogy az adományait a jakobinusok elárulásával kapcsolatban kapta volna. 1789-1811 közötti időszakból öt levele maradt fenn a Széchényi levéltárban, melyeket Széchényi Ferencsel váltott.

1798-ban jelentős patrónusa volt, Széchényi Ferenc (Fertőszéplak, 1754.04.29. – Bécs, 1820.12.13.; főkamarásmeister, aranygyapjas lovag, királyi küldött, a Magyar Nemzeti Múzeum illetve a Nemzeti Könyvtár megalapítója, stb. egyben Széchényi István édesapja), akinek a segítségével 1788-ban megvásárolta 62,805 rhénesforint és 15 krajcárért az Udvartól a téglási uradalmat és a hozzá tartozó bökönnyi részbirtokot. A patrónus személye igen fontos lehetett számára, mivel a főurak nem látták szívesen (nem sejtették, mit hoz a jövő) és „pékfiúnak” nevezték, a Beck névből eredeztetve.

"Kötelezvény 20.000., azaz húszezer rajnai forintról, amit alant írt nagyméltóságú Széchényi Ferenc ispán úr Bököny és Téglás birtokért tett le, mely birtokokat a Szent Felség adta adományként nekem, ezért az év közepén Bécsben hatszázezer forint zálogot kell fizetni a nyereség után és gondoskodnom kell a jegyzék szint (megj.:? szerint) szokásos kötelezvényvel 20 ezer forintról, amit ha élek az 1800. év első napjával ki kell fizetnem.

Cenk, 1798. szeptember 16.

Bökönnyi Bek Pál, Téglás örököse"

Meg kell jegyezni, hogy olyan hatalmas összegről van szó a kötelezvényben, hogy szinte elképzelhetetlen, honnan rendelkezett ezzel Beck Pál.

A kölcsönrel kapcsolatban több levele maradt fenn (regeszták: Tuza Csilla):

Bököny, 1798. 11.09. Köszönetét fejezi ki Széchényi Ferenc segítségével a neki juttatott adományt illetően, és örök hálára kötelezi magát. Közli, hogy adósságának betáblázására hamarosan sor kerül a megyegyűlésen, de ama adósságot nemsokára ki is egyenlíti. (És valóban, ezen 20.000 forintos kötelezvényt Nagyikállón 1798.11.13.-án felolvasták és elfogadták a megyegyűlésen.)

Hely nélkül, 1799.01.23. Sajnálkozását fejezi ki, hogy nem találkozott Széchényi Ferencsel személyesen, ezért Kereszturi úrnak adta át a 20.000-Ft-ot. Kéri, hogy alkalom adtán a gróf küldje vissza, vagy semmisítse meg váltóját. A további 5500.-Ft-ot is hamarosan visszafizeti. Hálóját fejezi ki Széchényi Ferenc segítségével a birtok megszerzésében.

Tokaj, 1799.01.25. Sajnálkozását fejezi ki, hogy elkerülték egymást Széchényi gróffal, a levelét is későn kapta meg, mert mindig utána küldték ugyan, de ő már éppen nem tartózkodott abban a helységben. Az új esztendőre minden jót és áldást kíván, és reméli, személyesen is kifejezheti hálóját a jövő hónapban Bécsben.

Az uradalom utolsó részleteit végül 1805-ben fizetett ki, ezt egy levele is igazolja számunkra, melyet ugyancsak Széchényi Ferencnek írt:

Bécs, 1805.09.14. A gróf utasításának megfelelően kifizette az udvari ágensnek a második 10.000.-Ft-os részletet is. A hátralévő 3.000.-Ft-ot is ki fogja fizetni időben. Igen hálás, amiért a gróf ezekben a fontos dolgokban ilyen hatalmas összegekkel támogatta.

Innen irányította birtokait, itt építette fel az udvarházat öt év alatt, és fogadta vendégeit, pl.: Csokonai Vitéz Mihályt többször, így 1804-ben is (akinek mecénása volt, erről Csokonai fennmaradt levelei és versei tanúskodnak) és a régi barátját, Kölcsey Ferencet pl.: 1802-ben. (Téglás a sárospataki uradalomhoz tartozott, ami Rákóczi birtok volt, és a munkácsi vár elestekor került császári tulajdonba. Téglást Beck Pál ugyan adományba kapta, de valójában az idők során háromszor is kifizette)

Sokkal jó kapcsolatot ápolt, köztük pl. Görög Demeterrel (1760.-1833.; író, szerkesztő, udvari tanácsos, kartográfus, MTA tiszteleti tagja stb.) is, akivel főleg Bécsben, személyes utazásai során találkozgatott.

1798-ban a földmérő munkájáért 9 falut és 11 ezer (!) holdat kapott adományba I. Ferenc császártól, és ekkor kapta a jogosultságot a „bökönnyi” előnév használatára. Téglás, Bököny, Nyírbakta, Bályok,

- Esküllő, Kalota, Hajdúdorog, Nyírcsászári, Nyírvasvári, Szegegyháta, Újfehértó, Gelénes stb. földesura. Ettől kezdve lehet igazán nemesnek mondani, addig agilisnak volt mondható.
- 1798.12.16. napján a téglási lakosokkal egyezséget kötött egy évre „a Földes Urnak tartozó fizetés” és más kérdésekben. Szép példája a szerződés a földesúr és jobbágy közötti megállapodásoknak.
- 1799-ben kérelmére Téglásra országos vásártartási jogot kapott I. Ferenc császártól (január 28., május 10., augusztus 18., október 29. napokra).
- 1799-től 1821-ig (végül sikeresen) pereskedett Hadházzal (Hajdúhadház) egy „Poroszló” nevű területért, ahol lovakat tenyésztett a hadsereg részére.
- 1799-ben elkezdte a téglási kastély építését.
1802. májusában a téglási kastély építésekor eltört a lába, a felcserek rosszul forrasztották össze, és így bicegett. Egy kalapáccsal maga eltörte a saját lábát aztán sínbe rakta... Május 30. napján ezen lábtörése miatt nem fogadta Kazinczy Ferencet, aki Tégláson járt nála. Kazinczy Beck Pál építéséről 1803 márciusában beszámolt Nyírbaktán a Bárczay családnak, májusban pedig Pesten báró Orczy Lászlónak.
- Kazinczynak Bárczay Ferenchez 1804.04.21. napján írt leveléből két igen fontos tény derül ki (lásd.: Bárczay Annánál): egyrészt az, hogy Beck Pál 1804. Húsvétján Nyírbaktán református vallást vett fel (addig tehát evangélikus volt), és az, hogy Kazinczy szerint hamarosan elveszi feleségül Bárczay Annát. Ez utóbbi azért nagyon érdekes, mert a források 1804 tavaszára tették megismerkedésüket, eszerint azonban már jóval korábban udvarolhatott Beck Pál Bárczay Annának.
- 1804.04.15. napján Nagyváradon látványosan udvarolt Bárczay Annának (udvarlót lásd nála) gróf Rhédey Lajosné temetésén. Ifj. Móricz Pál (1870-1936) „Bek Pál a király földkostolója” című művéből ismerjük meg házasságkötésük történetét. Első alkalommal Kassa mellett próbálta megközelíteni Bárczay Annát, azonban Anna édesanyja elzavarta, aminek leginkább az lehetett az oka, hogy ő Anna nővérét, Zsuzsannát kívánta volna férjhez adni. A következő tokaji szüretkor furfangos módszerhez folyamodott, amikor megtudta, hogy a Bárczay lány odalátogat: kibérelte egy napra Tokaj összes házát, így végül Bárczay Annának és édesanyjának kényszerűségből Beck Páltól kellett szállást kérnie, persze azt hitték, hogy a házak Beck Pál tulajdonában vannak. Itt állítólag tehetséges gitárjátékával szórakoztatta a hölgyeket.
- 1804.08.05. napján már annyira jóban volt leendő anyósával, hogy az elengedte vele lányát kocsikázni, így történt, hogy Nyírbaktán Bárczay Annát csellel vette feleségül, mivel Annát „diszpenzációs levéllel” (házassági akadály alóli felmentéssel), az anyósa hozzájárulása nélkül vitte a templomba. Mire odaért a menyasszony családja, már összeeskette őket a lelkész. Emiatt évekig nem állt szóba Beck Pállal az anyósa, csak amikor a gyerekek megszülettek, akkor enyhült meg.
- A házasságkötés után 1804. szeptemberében Csokonai Vitéz Mihályt nyaraltatta Tégláson a kastélyában, mely építése befejeződött. Csokonai Vitéz Mihálynak több levele fennmaradt, amelyet Beck Pálnak írt, pl.: 1804.09.10.; 1804.09.14.; 1804.11.18. A kastély Kazinczy szerint egy London melletti kastély kicsinyített mása.
- Mivel népszerűtlen volt a nemesség körében állítólag azt híresztelték róla, hogy ő ölte meg sógorát, Bárczay Károlyt (aki született Bályog, 1780.01.03.). Ennek abszurditását mutatja, hogy Bárczay Károly (édesapját megelőzve épp) 1792.06.13. napján halt meg Lórántházán, tehát több, mint 10 évvel azelőtt, hogy Beck Pál egyáltalán megismerte volna a Bárczayakat.
- Házasságkötése után Debrecenben (ma Piac utca 18.) palotát épített, ami ma a MÁV Igazgatóság épülete. Debrecen nagyon a szívéhez nőtt, a város fejlesztésén munkálkodott.
- 1806.07.20. napján a leégett kollégium felépítésére 200 forint adományt adott.
- 1807.05.01. napján Kazinczy Ferenc által írt levélből tudjuk, hogy faragott köveket szállított a homokkő bányából. (ez a téma 1807.08.28. napján is szerepel Kazinczy egy levelében)
- 1807.10.17. napján Kazinczy Ferenc által írt levélből tudjuk, hogy Téglást és Bökönyt megszerezte, és egy angolkertet épített angol stílusú házzal. Azt is megtudjuk, hogy Kazinczynak egzotikus fák magvait adta.
- 1807.12.28. napján Kazinczy Ferenc által írt levélből tudjuk, hogy Beck Pál „utalást érdemlő fukarság” módján őrizte a kerti növényeit...
- 1808-tól ülnök, ebben az évben Szabolcs megyénél feljelentette a tőle elszökött romákat, és kérte, hogy azokat erőhatalommal Téglásra szállítsák.
- 1808-ban kinevezték assessornak.
- 1809-ben Szabolcs megyétől kérte, hogy az lépjen fel az uzorások ellen.
- 1810-ben Rainer főherceg tett nála látogatást.
- 1810.06.15. napján királyi tanácsosi címet szerzett, mely irat lényeges része a következő:

„Királyi tanácsosi tisztség adományozása Bek Pál részére

Mi, I. Ferenc, stb. adjuk tudtul, stb., hogy megszemléltük és megvizsgáltuk Bek de Bökény Pálnak, Téglás örökös urának hűségét és hűségét szolgálatait, különösen amelyeket a megyei törvényszék esküdtjeként tett, amely tisztséget elődei már 1526-ban is betöltötték, s amely tisztelet ő 22 éven át viselte, majd 1779-ben, a porosz háború idején, 1779-ben herceg Esterházy Antal gyalogos ezredének zászlóhordozója volt, majd a nagyváradi kerületi biztos számvevője, több éven át a magyar királyi helytartótanács fogalmazója, majd 1790-ben a magyar királyi kancellária fogalmazója lett, s ezekben a hivatalokban nagy ügyességet és szorgalmat tanúsított, s 10 évig megszakítás nélkül tevékenykedett áldásosan, s a kancelláriai fogalmazói tisztéből nyugdíjba menvén Szabolcs megyei birtokára vonult vissza, ahol a közjó és országunk szolgálatára minden lehetséges alkalommal jelentkezik, az elmúlt háborúban a nemesi felkelés alkalmával például 12 lovas huszárt és gyalogosokat állított ki teljes felszereléssel, s ezen kívül 100 mérő gabonát is adott, s így érdemeinek elismeréseként. Mivel azok növekedésében aligha kételkedhetünk, s előmozdítására törekszünk, tehát ama Bek de Bökény Pált hűség

királyi tanácsosaink sorába és számába emeljük, fogadjuk és kinevezzük, akarván és erősen elhatározván azt is, hogy minden tisztséget, kiváltságot, előjogot és szabadságot, melyeket más királyi tanácsosainak élveznek, használnak és gyakorolnak, ő is hasonlóan élvezzen, használjon és gyakoroljon. Így tehát elfogadjuk, befogadjuk, odaszámoljuk, és odaszámítjuk, s ezt elrendeljük jelen oklevelünk ereje által.

Kelt Bécsben, 1810. június 15-én, királyságunk stb.”

/Fordította: Tuza Csilla/

Az okiratból kiderül, hogy valamilyen módon igazolta, hogy 1526-ban megyei törvényszéki esküdt (vagy hasonló tisztséget betöltő) volt az előde (őse?), valamint hogy ezen tisztségét 22 évig teljesítette. Az nem derül ki, hogy melyik 22 évről lehet szó. Az „elmúlt háború” (melyhez az oklevél szerint valóban jelentős eszközökkel járult) a harmadik koalíciós háború lehetett 1805-ben, amely végül a francia lovasság bécsi bevonulásával és Napoleon császár austerlitz győzelmével zárult, illetve lehetett az 1809-évi háború, amelyben pl. a győri csatában az osztrák-magyar sereg vereséget szenvedett a franciáktól.

1810.06.15. napján Bécsben kelt a királyi tanácsosi kinevezésének hiteles másolata (Boros József, a Magyar Udvari Kancellária expeditori hivatalának segédje hitelesíti Bécsben, 1810.12.31. napján – kamarási iratok-) (A kamarási ügyiratokkal kapcsolatban Dr. Fazekas István bécsi levéltári delegátus nyújtott elévülhetetlen segítséget számomra.)

1810.08.26. napján Kazinczy Ferenc által írt levélből tudjuk, hogy Újhelyen összejövetel volt, ahol Beck Pál egy Jaschke nevű bécsi grafikussal az oldalán jelent meg, pl.: Esterházy Mihály kamarás társaságában. (Franz Jaschke 1775-1842, főképp tájképfestő volt, és mivel Beck Pállal jó kapcsolatban volt, szinte biztos, hogy készített Beck Pálról és Bárczay Annáról portrét, ezért Jaschke grafikái és festményei figyelmet érdemelnek.)

Kamarási kinevezésének intézését jó időben elkezdte. 1811.01.16. napján Pesten kelt Haller József gr. Máramaros megye főispánja, (kamarás, titkos tanácsos, Máramaros megye főispánja, főistálló-mester, Lipót-rend tisztje, 7 személyes tábla ülnöke), és ócsai Balogh Péter titkos tanácsos, 7 személyes tábla ülnöke, Zólyom megye főispánja (1748-1818; a nemesi mozgalom vezető egyénisége, császári és királyi belső titkos tanácsos, főispán, evangélikus egyház főinspektora, annak az alkotmánytervnek az elkészítése, amely a nemesség közjogi törekvéseit összefogta stb.) igazolása arról, hogy Beck Pál királyi tanácsos régi nemesi családból származik, ősei már Mohácsnál 1526-ban kitüntették magukat, anyja Várady Anna, aki pedig Benyovszky Mária lánya volt. Az igazolók szerint Beck Pált személyes tulajdonságai méltóvá teszik a kért méltóságra. Ugyanezen az okiraton Splényi Gábor báró, Szabolcs megye főispánja, altábornagy ajánlása is olvasható 1815.06.18. napján (kamarási iratok). Az igazolásból azonban az is kiderült, hogy anyját, és nagyanyját tekintették az igazolók valóban említésre méltó nemesnek, ez viszont azt is vélelmezi, hogy apja nem volt nemes. Nem lehet nem megjegyezni, hogy ócsai Balogh Péter volt az egyik „összeesküvő”, aki Beck Pált 1789-ben a porosz királyhoz küldte a Habsburgok trónfosztása miatt. Ennyivel tehát tartozhatott Beck Pálnak.....

Nem mellékes, hogy korábbi pártfogója, Széchényi Ferenc is támogatta a kamarási címe elnyerésében, erről is egy levele tanúskodik, mely kelt Tégláson, 1811.02.08.-án, és amelyben Beck Pál köszönetét fejezte ki, amiért (Széchényi Ferenc) gróf támogatta őt a kamarási cím elnyerésében.

Bihar megye 1813.04.20. napján Váradolasziban tartott gyűlése jegyzőkönyvéből kiderül, hogy Beck Pál az uralkodó részére hat lovat és hat ökröt ajánlott fel (ezt hitelesíti Sztankovits Mátyás, Magyar Udv. Kancellária levéltárigazgatója Bécsben, 1815.07.07. napján - kamarási iratok-.)

1813.06.09. napján Bécsben, a Magyar Kancellária írásban köszönte meg a fenti felajánlást Beck Pálnak (hitelesítette Sztankovits Mátyás, Magyar Udv. Kancellária levéltárigazgatója Bécsben, 1815.07.07. - kamarási iratok-.)

1813.06.16. napján Kazinczy Ferenc által írt levélből tudjuk, hogy gróf Dessewffy Samu a szabolcsi megyegyűlésen Beck Pálnak felrótta, hogy a kormány összes előterjesztését helyeselte. A levélben Beck Pál nemességével kapcsolatos problémákra utalva így emlékezik Kazinczy:

„Nem csudálom, úgy monda a gróf, hogy a Consil. Úr a mi constitúciónkat nem tartja méltónak védelmezni, melyet a mi eleink vérontással szerettek, holott a maga armálisán még nem száraz a porzó.”

Itt egy rövid kitérőt kell tenni a kamarási kinevezésekkel kapcsolatban. A császári és királyi kamarási (aranykulcsosi) méltóság elnyeréséhez 1869-ig különféle öspróbákat alkalmaztak, így a német, olasz és magyar próbákat. A magyar próba alá tartozott Beck Pálnak elvileg a következőket kellett - lehetett igazolnia (vagylagos alapon): hét nemes generáció úgy apai, mind anyai oldalról; apai részről hét nemes generáció igazolása, és ezek között egyetlen egy olyan házasság, mely nemesi rangúval kötött; apai részről hét nemes generáció igazolása, és annak igazolása, hogy az anyja ősnemes származású.

Nyilvánvaló, hogy a legszigorúbb az első próba volt, de esetünkben tulajdonképpen mindegy melyiket veszszük alapul, Beck Pál egyszerűen nem tudta teljesíteni a próbát, mivel az apja polgár volt. Egy lehetséges kikaput adott a jog: ha a jelölt igazolta, hogy már 1600-as év előtt nemesi jószágot bírt a családjá, és azt most ő bírja, kegyelemből kinevezhető volt. Nyilvánvalóan Beck Pál esetében erről sem lehetett szó. Az előírásokat 1869 után enyhítették, de akkor is kötelező volt a nyolc apai és négy anyai ág nemesi igazolása, ennek szabályainak ismertetését mellőzöm. A fentiek alapján számomra egyértelmű, hogy Beck Pál nem szerezhette hagyományosan előírt úton a kinevezését. A titokra még nem derült fény, de nyilvánvaló, hogy a pénz és a politikai szolgálatok körében kell keresni a megoldást.

1813.06.16. napján Kazinczy Ferenc Dessewffy Józsefnek írva utalt arra, hogy a bátyjának nem kellett volna Beck Pált ilyen élesen bírálnia. Dessewffy válaszában azt írta, hogy bátyja Sándor valószínűleg nem gondolta komolyan amit mondott.

- 1813.09.20. napján Szilvásújfaluban kelt levélben Splényi Gábor báró, Szabolcs megye főispánja közvetíti az uralkodói köszönetet a felajánlásért (hitelesítette Sztankovits Mátyás, Magyar Udvar. Kancellária levéltárigazgatója Bécsben, 1815.07.07. napján –kamarási iratok-)
- 1814.02.20. napján estélyt rendezett Beck Pál, ahová félig hivatalosan érkezett Kazinczy Ferenc. Az estély olyan fényűző volt, és a társaság is olyan előkelő (pl.: Batthyány Aloyz, Tiszáék stb.), hogy erről Kazinczy legalább [azaz általam ismert] hét (!) levélben, hét különböző személynek számolt be róla. Idézek Gr. Gyulay Karolinának 1814.03.16.-án Széphalmon írt leveléből:

"..... Házaamtól régen nem távoztam el, de Februariusnak 20dikán este Debreczenbe értem. A' Sógor asszonyomat kísértem addig, ki mintegy másfél hónapot mulatván itt, visszament Kra-ssóba. — Az én Mariem (testvére Sophienak, most D'Ellevauxné) el vala törődve, 's lefeküdt, én pedig kimentem barátimat látni, 's Consiliarius Beck Pál mellett elmenvén, kedvem jött felmenni hozzájuk. Cselédjei az első szobában nem mondák mi történ a' háznál, benyitám az ajtót, 's hatvan embert leltem ott nagy csendben. Éppen muzsikálni 's azután táncolni akartak. Zavarba hozott a' váratlan meglátás. A' Nagysád' kedves rokona, valamint az anyja is, nagy kegyel fogadtak. Náni meghízott 's igen megszépült. Susie is szép. Egy kéz felvett 's által ada a' másíknak. Beck azt hitte, hogy én itt kit-kit ismerek, 's kitől-kitől ismertetem, és így bé nem mutatott. Fel 's alá járván vele sok ideig, kérdém, ki az a' magába borult összegörbedett öreg Úr. Gróf Batthyáni Aloyz volt, hazánkknak 1790-ben első nagyságú csillaga. Repültem felé, 's megkövettem, megvallottam, hogy reá nem ismertem. Most ez sétált velem közel egy fertályig vagy még tovább. — Ah, édes Lolott! mely keserves tapasztalás! ez az Úr túlélte magát. Egykor lelkeink egy hangot adtak: most egyetlen egyben sem közelíthettek egymáshoz, még abban sem, hogy ő a' vakságnak, melyet én sem szeretek, igen nagy ellensége. De kívánhatni-e hogy esze mindennek legyen?...A' vacsoránál szomszédja voltam Grófnéjának, ki Szapáry leány, testvére a' Palatinus Fő Udvari Mesterének, 's ezzel kedvesebb Conversatióm vala, mint férjével. A' tánczolók között jelen volt a' Polixén' fija, Ujházy László, egy igen derék ifju. Ezt úgy néztem, mint fiamat, ő engem úgy, mint atyját. Nekem nagy érdmem az, hogy a' jó ifjakat distinguá-lom, 's szikrát lobbantok szívükbe. Ott vala Tisza is, a' Teleki Lajos unokája. Szólék ezzel is. Ez is szép ifju, és jó. — Debreczeni estvén szép estve volt..."

- 1814-ben Tokajban árverésen megvette a régi Rákóczi házat, a korábbi pálos kolostort. (A Kincstár 1916.10.16 napján megvásárolta az örökösöitől az Állam javára 50.000. koronáért.)
- 1816-ban építette meg a családi kriptát Povolny Ferenc (1777-1848) építómester segítségével. Végül 11 fő temetkezett a kriptába. (A kriptából az exhumálást 1962-ben engedélyezték, azonban miután 7 év eltelt anélkül, hogy családtag jelentkezett volna, 1969-ban a „Polgárvédelmi Délibáb” honvédségi gyakorlat során elbontották a kriptát, a maradványokat három rézkoporsóba tették, majd elföldelték és egy jelzés nélküli obeliszket állítottak fölé. Az 1970-es években helyi hagyományörző csoportok próbálkoztak tábla kihelyezésével, azonban végül 1997 őszén került sor a téglási temetőben az újratemetésre, más Degenfeldeket is exhumáltak, idehozták, majd végül 1998.06.12. napján a Téglassi Újtemetőben pl.: Bölcskei Gusztáv püspök közreműködésével sor került a sírkő szentelésére.)
- 1816.06.02. napján került sor a kamarási kinevezésére (bejegyzés a kamarási matrikulában: Oberstkämmeramt Kämmerer Matrikel Bd. II. 1790-1824 Nr. 1640) A Főkamarási Hivatal anyagában a kamarási méltóságért folyamodó kérelme maradt fenn. A kérelemben hivatkozott iratok nagyobb részükben visszaadásra kerültek (Oberstkämmeramt B akten Kt. 129. 1816: 648). Néhány irat maradt a hivatalban, ezek ma az őspróbákat magában foglaló anyagban találhatóak: Oberstkämmeramt F Schrif-ten (Ahnenproben) Karton 7. B 53 Beck von Bököny, Paul. (A bennük lévő információk a jelen szócikkbe beleszerkesztve.) Kamarási kérelme igen tanulságos: „A” betűjel alatt igazolta a mellékelt 14-15. századi oklevélmásolatok alapján, hogy ősei már ekkor (!) nemesek voltak, és közöttük van Beck Mihály-Jakab és Beck János, akik Velk nevű birtokot bírták. „B” betűjel alatti oklevéllel bizonyította, hogy Beck Pál 1373-ban (!) kapott nemességet, mivel több száz mázsa gabonát szállított a katonaságnak. A „C” betűjel alatti dokumentumban több ilyen, az államnak tett szolgálatot említett általánosságban. „E” betű alatt Bihar megye közgyűlési jegyzőkönyvének kivonata olvasható, miszerint ő maga Bihar, Szatmár, Szabolcs, Abaúj, Zemplén megyékben lovakat, ökröket, gabonát szállított a hadseregnek. Az „F” betű alatt egy udvari dekrétumot, a „G” betű alatt egy főispáni igazolást nyújt be szintén hadseregszállítással kapcsolatosan. Mindezekre hivatkozva kéri a kamarási méltóság megadását. A fentiek olyan családi kapcsolatokra utalnak, melyek véleményem szerint bizonyíthatatlanok (vagy mondjuk így: tévesek) voltak, ettől függetlenül a kinevezést megkapta.
- 1816.09.12. napján került sor a Kamarási eskütételre, az esküt Splényi Gábor előtt tette le a Kassa melletti Szilvásújfalun.
- 1816.09.26. napján királyi biztosként ünnepélyes keretek között lerakta Debreczenben a Miklós utca végén a csatorna alapkövét. Ezidőtájt ismét vendégül látta Kazinczy Ferencet.
- 1817.01.24. napján váltott levelet gróf Dessewffy József és Kazinczy Ferenc, melyben említésre kerül, hogy Vay József bizonygatta Beck Pálnak, hogy Beck Pál őse, egy „Beke” nevű magyar vezér. (Vay József 1750-1821; helytartótanácsos, a Habsburg-ellenes köznemesség vezetője, Szabolcs vármegye alispánja, követe, és - ami Beck Pálhoz fűződő szoros kapcsolatában lényeges lehetett- II. Lipót császár szerint a porosz udvarnál folyt titkos tárgyalások vezetője, ami miatt 1796-ban nyugdíjazták. Emellett szabadkőműves volt, és a református egyház pártfogója. Politikai pályafutása, életszemlélete, elfoglaltságai Beck Pállal közösek voltak.) Ugyancsak ő Döbrentei Gábornak írt levelében említi, hogy Beck Pál a „nyíregyházi prédikátornak fia” kamarás lett. Eszerint tudott volt, hogy Beck Pál apja nem tokaji, hanem nyíregyházi lelkész volt.

- 1817.02.11. napján Dessewffy József Kazinczyhoz írt leveléből tudunk meg egy érdekes tényről, miszerint a Dessewffyék ügyvédje, Bozóky István készítette azt a genealógiát, ami Beck Pált Beke magyar vezérhez kötötte. Dessewffy láthatta ezt a genealógiát, mert megjegyzi, hogy „hibázott a fiskális” mert rövid lett a családfa. Kineveti a levelében a mesterséges genealógiát, és írja, hogy ezután nem tud majd mosoly nélkül Beck Pálra nézni. (Bozóky István 1809-ben hadbíró volt, egyébként szabolcsi ügyvéd, és költő-író. Mivel kéziratai itt-ott fennmaradtak, figyelemmel leszek ezekre, hátha közöttük bújik meg az említett genealógia, ami függetlenül attól, hogy rossz, pótolhatatlan adatokat szolgáltathat még Beck Pál származását illetően).
- 1817-1818 között komoly politikai viták keresztüzében szerezte meg anyósától a későbbi Beck-Degenfeld palotát Debrecenben (ma MÁV székház), ennek történetét, lásd.: Szénás Zsuzsannánál leírva, odaszerkesztve!
- 1817-1822 között és 1825-1827 között Debrecen királyi biztosa. Ezalatt kezdett hozzá a szennyvíz, csatornázás és az ivóvízellátás biztosításához, műszaki feladatok elvégzéséhez. Igen komoly szőlőgazdálkodása volt, 1818-ban csak Tokajban 8,6 hektár szőlője volt. Ez lesz majd az alapja annak a szőlő és borgazdálkodásnak, melyet veje, gróf Degenfeld-Schonburg Imre fejlesztett tovább. Ugyanítt a legnagyobb marhakereskedelemmel bírt, ezres nagyságra rúgott a marháinak száma. Fennmaradt egy 1819.11.16. napján Csobajon kelt levél, melyben Herskó Lőrinc Csobaj bérlője panaszkodott Beck Pálnak, mivel a bérleményéből nem tud semmiféle hasznot húzni, sőt, még ráfizet, mert minden igen leromlott állapotban van. „A kocsma összedűl, a melléképületek összedűlnek, a halastavat valaki más már elfoglalta.” Kéri Beck Pált, hogy támogassa őt bérleménye rendbe tételében.
- 1820-1824 között Debreceni polgár, miután a városban kőházat épített.
- 1820.01.10. napján Kazinczy, tőle szokatlan módon gúnyosan írt Beck Pálról Nyomárkay Józsefnek írt levelében:
- „A szerencse egyetlen fiját, Ő Cs.K. Apostoli Fels.Camerariusát, Mélt. Beck Pál Urat, az Úr éltesse, s engedje, hogy Fő ispánunk legyen 300 esztendő múlva”.*
- Ezt valószínűleg azért írta, mert tudomására jutott, hogy Niczky László (Szabolcs megyei táblabíró) a szabolcsi restaurációkor Beck Pál egészségére ivott.
- 1820.03.31. napján Kazinczy (nyilván Beck Pált ért támadások miatt) Dessewffy Józsefnek írt levelében váratlanul védelmébe veszi Beck Pált, azonban ezt oly módon teszi, hogy ő is kétségbe vonja származását.
- Ezt írja:
- „Hunyadi János és Beck Pál, s Drevenyák Ferencz, mind hárman születés, birtok nélkül való emberek, s nem érdemlették-e mit nyertek?”*
- 1821-ben egy társasági összejövetelen kémkedéssel vádolta meg egy „K” nevű arisztokrata, nyilvánvalóan a jakobinus-üggyel kapcsolatban. Ezen az összejövetelen felesége és „kedves rokona” Stössel (Steöszel) Mária Terézia is megjelent. Kutatásaim szerint a „kedves rokon” itt formális megnevezés lehetett, mert felmenőinek négy generáción át nem volt kimutatható rokonság Stössel kisasszony (később gróf Tige Lajosné) rokonságával, így „sajnos” maradtak az elvarratlan szálok a Beck családfában. A történet Jósika Miklós „Emlékirat”-ában található.
- 1822.04.18. napjáról fennmaradt egy a részére címzett gyászjelentés Szent-Ivány József táblabíró haláláról.
- 1822.09.04. napján Chumberland angol herceget és Ferdinánd főherceget látta vendégül tokaji házában (régiben kapucinus kolostor), majd másnap Tégláson a kastélyában fogadta őket. (1811. évi aszúborot szolgáltattott fel).
- 1822-től engedélyezte a debreceni református kollégiumnak, hogy a diákok Kerekes Ferenc professzor vezetésével meglátogassák azt a téglási üvegházat, melyben több ezer növényritkaság volt található. Az érdeklődés oly nagy volt, hogy a diákok gyalog jártak ki az üvegházba Debrecenből.
- 1822.11.24. napján Keresztúron kelt levélben egy Klingenstein nevű személy „tájékoztatja Beck Pált, hogy visszaküldi újságait, és Intzedy nem tud eljönni, mert megyei közgyűlés van”.
- 1824-ben Debrecenben épített egy egyemeletes házat.
- 1824.05.20.-tól császári és királyi kamarai tanácsos, állítólag a kinevező okiratban is szerepel „Beke” vezérré történő utalás. Ezen a napon Debreceni házában látta vendégül Kazinczy Ferencet.
- 1824.-ből fennmaradt egy idézőlevél Mitske birtokra birtokosztály lefolytatása végett. Az idézőlevélben az eddigi határozatok is bennfoglaltatnak.
- Fennmaradt egy 1825.07.30. napján Ónodon kelt levél, melyben Klingenstein üdvözlését küldi, örül, hogy hazatért Párizsból. Sajnálkozik, hogy az egész Hegyalját elverte a jég, a szőlő odavan. Eszerint 1825-ben Beck Pál Párizsban járt !
- 1826-ban családi kriptát épített Tégláson.
- Adományokat adott, pl.: református prédikátor fizetésére, a Debreceni Református Kollégium diákjainak könyveire, könyvtárra (200 forintot), énekkar részére (100 forintot). A református egyháznak viszonylag kevés adományt juttatott: asztalterítő, terítő abrosz, arannyal varrott keszkenő, fehér ezüsttel varrott aranyrojtú abroszt, ezüst tányért, a szélén „B” betűjellel.
- 1826-ból fennmaradt a bályoki udvarházának alap-homlokzati rajza. Ez lehetett az a ház, ahová lánya, Amália a férjével később beköltözött.
- 1827.03.22.-én Debrecen polgármestere, Fáy János Beck Pál betegágyánál átadta a „Polgárságrul Szóló Levelet” a város tiszteletéül.
- Halála előtt, hogy sürgesse Debrecen városi vízvezetékkel való ellátását, 1000 forintot ajánlott fel maga. Temetése esetére 50 forintot küldött a könyvtárnak, 75 forintot az énekkarnak.
- Halála (szívszélhúdás) után (feleségének birtokaival együtt) 11.000 hold föld és 9 falu maradt az örökösöire (két lányára).
- Gyermekei voltak:

Beck Anna 1806.07.06. – 1806.07.06.

Beck Amália Karolina (lásd.: 77)

Beck Anna Johanna 1808.09.10.-1828.05.15.

Beck Paulina Zsuzsanna 1815.03.15.-1856.01.01. – gróf Degenfeld-Schonburg Imre (1810-1883)

Fennmaradt a halotti értesítője, melyet felesége adott ki még a temetés előtt, ez nyilvánvalóan pontos adatot szolgáltat, eszerint nem március 28-án halt meg (ahogy az egyházi anyakönyv írja), hanem 27-én délután 17.00-kor. Temetésére külön kiadványban gyászverseket adtak ki, melyeket a Debreceni Református Kollégium „Harmóniás Karja” adott elő Tégláson. Nagyon érdekes, hogy a kiadvány szerint a könyvecske 1827. március 30.-án került nyomtatásra, és a temetés április 2-i dátuma már szerepel benne a kezdőlapon. A könyvecskében több „Ének” kerül meghatározásra az alábbiak szerint:

I. Ének: A Háznál

II. Az Útonn (Halld meg Lélek, mert 's a' t. a' közönséges Halottas Könyvből)

III. A' Templombann Prédikáció előtt

IV. Prédikáció közbe

V. Oráció előtt

VI. Oráció után

VII. Az Útonn

VIII. A' Sírnál

(A könyvecske néhány példányban került nyomtatásra, nekem sikerült egy hibátlan eredeti példányt 2010 őszén beszereznem.)

Temetésén Komáromy József lelkész mondott imát, Sárváry Pál (1765-1846) debreceni tanár mondott beszédet felette.

Koporsója oroslánlábakon állt, két oldalán oroszlánszájból 3-3 rézfogantyú lógott le. A belső koporsó üveggel volt ellátva, mely négy rézgömbön nyugodott. Vélelmezem, hogy a Siebmacher által közölt címer a koporsón látható címer szabadkézi másolata lehet, mivel sehol máshol nem lehet nyomát találni a címernek, ellenben a helytörténeti munkák említik, hogy a koporsón látható volt a címer.

Beck Pál családi levéltára 1903-ban a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményébe került, ahonnan a Magyar Országos Levéltár átvette az anyagot, majd pedig az abban található dokumentumokat szétosztotta az egyes gyűjtemények között. Sajnos a szétosztásnál nem került feljegyzés arról, hogy mely okiratok tartoztak az eredeti Beck- gyűjteménybe, és onnan mely anyagba helyezték át azokat. Emiatt nagyon nehéz a kutatás, és feltételeznem kell, hogy még sok okirat vár felfedezésre, hiszen nagyobb gyűjteménynek kellett lennie a beszolgáltatott anyagnak, ha a TURUL 1903/1 számában említést tettek róla. Levelei így sok kortársánál, és ezek levéltárában megtalálhatóak (pl.: Szent-Ivány József, Herskó Lőrinc, Irinyi Katalin stb).

Végezetül megjegyzem, hogy téglási parkjába (mivel a Fűvészkert ekkor még nem létesült) egészen 1854-ig jártak ki Debrecenből a tanulók.